

№ 1 «28» 08 2020 ж
Педагогикалық кеңесте каралды

Бекітемін: М.К.Кулсарина
Қ.Шаңғытбаев атындағы ЖОББМ директоры

Келісемін: Б.Д.Жарымбетов
Әйтеке би АББ басшысы
« » 08 2020 ж

Тақырыбы:
«Шахмат»
Сыныбы: 8 «Ә»

Орындалы: Баймурзин А.Б.
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Ә/Б отырысында қаралды: Саршин М.Б.
Ә/Б жетекшісі

№ 1 хаттама 26 күні 08 айы 2020 ж.

Тексерілді: К.Л.Аманова
Оқу ісі жөніндегі орынбасары

Түсінік хат

Бұл бағдарлама жетісіне бір сағат, барлығы 34 сағатқа жоспарланған.

Шахмат сабағы арқылы жеке тұлғаны жан – жақты етіп қалыптастыру өте күрделі жұмыс, ол жетекші педагогтан шахматқа оқытып қана қоймай жеке тұлғаны тәрбиелеуді және ойлау, іздену қабілетін дамыту арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру, ой еңбегіне тәрбиелеу.

Осы бағдарлама балаларды оқытуды топтарға бөліп оларға теориялық білім беріп қана қоймай практикалық тұрғыда да материалды толық меңгеру мүмкіндік береді. Бағдарлама интеграцияланған, сондықтан оқушылардың алған теориялық, практикалық білім – білік дағдыларын, жетістіктер мен кемістіктерін танып білу мүмкіндік береді. Ол әртүрлі формада өтуі мүмкін, яғни баяндама, әңгіме, жетекшімен ойлау, әртүрлі шахмат есептері, этюдтері, жарыстар, оқушылар баяндамасы, ойындар түрлерін талдау т.б. Көптеген ойшылдардың ойын тәсілдерімен, жоспарларымен танысу арқылы жүреді.

Мақсаты:

Оқушылардың бос уақыттарын босқа өткізбей оларды шығармашылық ізденімпаздыққа, қиялын ояту арқылы ой еңбегіне тәрбиелеу. Ол үшін:

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудару білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу.

Міндеттер:

- оқушылардың жалпы мәдениетін қалыптастыру;
- оқушылардың басты құзыреттерін (коммуникативтік, зияткерлік, әлеуметтік) қалыптастыру және оларды дамыту үшін жағдай жасау;
- ойлау қызметінің (Логикалық ойлаудың, есте сақтаудың, зейін салудың, шығармашылық қиялдың), бірегей тәсілдерін қалыптастыру.
- адамгершілік, зияткерлік, физикалық, эстетикалық қасиеттерді, бастамашылдықты, өз бетінше әрекет етуді және жауапкершілікті дамыту;

- салауатты өмір сүру қажеттілігін тәрбиелеу

Күтілетін нәтиже:

- *Оқушының ой-өрісі дамиды.
- *Ойлау іскерлігі қалыптасады.
- *Ақыл - ойы жетіледі.
- *Есте сақтау қабілеті артады.
- *Қызығушылық қабілеті оянады
- *Оқушы өз бетімен жұмыс жүргізуге дағдыланады
- *Шығармашылықпен жұмыстанады.

Мазмұндық бөлім

1. Кіріспе – (1 сағат) Оқушыларға шахмат әлемін меңгерту.
2. Ойын тактикасы – (4 сағат). Оқушыларға бастапқы позицияларын меңгерту.
3. Ойын стратегиясы – (4 сағат). Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру.
4. Эндшпиль – (4 сағат). Эндшпильдің негізгі техникалық әдістерін меңгерту, заңдарымен таныстыру.
5. Дебют – (4 сағат). Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру.
6. Миттельшпиль – (4 сағат). Оқушыларға жоспар құруды, партия аяғында жоспарлы әрекет жасай білуге үйрету.
7. Шахмат есептері – (3 сағат). Оқушыларды шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасау.
8. Бір мезгілде ойнау сеанстары – (4 сағат). Ойлау логиканы, күтпеген комбинациялар жасауды меңгерту.
9. Жарыстар – (5 сағат). Оқушыларды күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету.
10. Қорытынды сабақ – (1 сағат). Жыл бойы өткенді қорытындылау

Нормативтік бөлім

№	Тақырыбы	Мақсаты	Көрнекілігі	Пәнаралық байланыс	Қолданылатын әдебиеттер	Сағат саны	Уақыты
1	Кіріспе сағат. Шахмат-спорт, ғылым, шеберлік	Оқушыларға шахмат әлемін меңгерту	оқулық	Тарих математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	1	
2-5	Ойын тактикасы	Оқушыларға бастапқы позицияларын меңгерту	Тақта оқулық	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
6-9	Ойын стратегиясы	Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру	Тақта оқулық схемалар	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
10-13	Эндшпиль	Эндшпильдің негізгі техникалық әдістерін меңгерту, заңдарымен таныстыру	Тақта оқулық	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
14-17	Дебют	Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру	Тақта оқулық	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
18-21	Миттельшпиль	Оқушыларға жоспар құруды, партия аяғында жоспарлы әрекет жасай білуге үйрету	Тақта оқулық	математика	«Комбинаций в миттельшпиле» Бондаревский	4	
22-24	Есептерді, этюдтерді шешу конкурстары	Оқушыларды шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасауға баулу	Тақта оқулық	математика	«1000 самых знаменитых шахматных комбинаций» И.Сухин	3	
25-28	Бір мезгілде ойнау сессиялары	Ойлау логиканы, күтпеген комбинациялар жасауды меңгерту	Тақта оқулық	математика	«1000 самых знаменитых шахматных комбинаций» И.Сухин	4	
29-33	Жарыстар	Оқушыларды күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету	Тақта оқулық	математика	«1000 самых знаменитых шахматных комбинаций» И.Сухин	5	
34	Қорытынды сабақ	Жыл бойы өткенді қорытындылау	Тақта оқулық	математика	«1000 самых знаменитых шахматных комбинаций» И.Сухин	1	

Оқушылар пайдаланған әдебиеттер:

1. Блох М.В. «1200 комбинаций.» – Росбланкиздат ,1992
2. Бобби Фишер «Учит играть в шахматы»- Киев:Здоровья, 1990
3. Бондаревский И.З.. «Комбинаций в миттельшпиле.»- Финекс,2001
4. Бондаревский И.З.«.Учитесь играть в шахматы».- Ленинград,1966
5. Журавлев Н.И. «В стране шахматных чудес» -Русский шахматный дом,2010 г..
6. Журавлев Н.И. «Шахмат. Шаг за шагом» – Русский шахматный дом,2017

Мұғалім пайдаланған әдебиеттер:

1. Т. Сұлтанбеков «Шахмат,дойбы,тоғызқұмалақ»-Қазақстан,1967ж.
2. В. Пожарский «Шахматы.Начальная школа» -Феникс,2017г.
3. В.Пак «Все чемпионы мира по шахматам.»-Сталкер,2005г.
4. И.М.Линдер « 1000 самых красивых шахматных партий.»-Астрель, 2004г.
5. В.И.Мульдьяров. «Шахматы. Уроки мудрой игры»-Феникс,2007г.
6. Ю.Л..Авербах, «Что надо знать об эндшпиле» - Физкультура и спорт,1960г.

№1 «28» 08 2020 ж
Педагогикалық кеңесте қаралды

Бекітемін: М.К.Кулсарина
Қ.Шаңғытбаев атындағы ЖОББМ директоры

Келісемін: К.Д.Жарымбетов
Әйтеке би АББ басшысы

« » 2020 ж

Тақырыбы:

« Шахмат»

Сыныбы: 7 «А»

Орындады: Баймурзин А.Б.
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Ә/Б отырысында қаралды: Саршин М.Б.
Ә/Б жетекшісі

№ 1 хаттама 26 күні 08 айы 2020 ж.

Тексерілді: К.Л.Аманова
Оқу ісі жөніндегі орынбасары

Түсінік хат

Бұл бағдарлама жетісіне бір сағат, барлығы 34 сағатқа жоспарланған Шахмат сабағы арқылы жеке тұлғаны жан – жақты етіп қалыптастыру өте күрделі жұмыс, ол жетекші педагогтан шахматқа оқытып қана қоймай жеке тұлғаны тәрбиелеуді және ойлау, іздену қабілетін дамыту арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру, ой еңбегіне тәрбиелеу.

Осы бағдарлама балаларды оқытуды топтарға бөліп оларға теориялық білім беріп қана қоймай практикалық тұрғыда да материалды толық меңгеру мүмкіндік береді. Бағдарлама интеграцияланған, сондықтан оқушылардың алған теориялық, практикалық білім – білік дағдыларын, жетістіктер мен кемістіктерін танып білу мүмкіндік береді. Ол әртүрлі формада өтуі мүмкін, яғни баяндама, әңгіме, жетекшімен ойлау, әртүрлі шахмат есептері, эподтері, жарыстар, оқушылар баяндамасы, ойындар түрлерін талдау т.б. Көптеген ойшылдардың ойын тәсілдерімен, жоспарларымен танысу арқылы жүреді.

Мақсаты:

Оқушылардың бос уақыттарын босқа өткізбей оларды шығармашылық ізденімпаздыққа, қиялын ояту арқылы ой еңбегіне тәрбиелеу. Ол үшін:

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудару білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу.

Міндеттер:

- оқушылардың жалпы мәдениетін қалыптастыру;
 - оқушылардың басты құзыреттерін (коммуникативтік, зияткерлік, әлеуметтік) қалыптастыру және оларды дамыту үшін жағдай жасау;
 - ойлау қызметінің (Логикалық ойлаудың, есте сақтаудың, зейін салудың, шығармашылық қиялдың), бірегей тәсілдерін қалыптастыру.
 - адамгершілік, зияткерлік, физикалық, эстетикалық қасиеттерді, бастамашылдықты, өз бетінше әрекет етуді және жауапкершілікті дамыту;
- салауатты өмір сүру қажеттілігін тәрбиелеу

Күтілетін нәтиже:

- *Оқушының ой-өрісі дамиды.
- *Ойлау іскерлігі қалыптасады.
- *Ақыл - ойы жетіледі.
- *Есте сақтау қабілеті артады.
- *Қызығушылық қабілеті оянады
- *Оқушы өз бетімен жұмыс жүргізуге дағдыланады.
- *Шығармашылықпен жұмыстанады.

Мазмұндық бөлім

1. Кіріспе – (1 сағат) Оқушыларға шахмат әлемін меңгерту.
2. Ойын тактикасы – (4 сағат) Оқушыларға бастапқы позицияларын меңгерту.
3. Ойын стратегиясы – (4 сағат) Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру.
4. Эндшпиль – (4 сағат) Эндшпильдің негізгі техникалық әдістерін меңгерту, заңдарымен таныстыру.
5. Дебют – (4 сағат) Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру.
6. Миттельшпиль – (4 сағат) Оқушыларға жоспар құруды, партия аяғында жоспарлы әрекет жасай білуге үйрету.
7. Шахмат есептері – (3 сағат) Оқушыларды шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасау.
8. Бір мезгілде ойнау сеанстары – (4 сағат) Ойлау логиканы, күтпеген комбинациялар жасауды меңгерту.
9. Жарыстар – (5 сағат) Оқушыларды күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету.
10. Қорытынды сабақ – (1 сағат) Жыл бойы өткенді қорытындылау.

Нормативтік бөлім

№	Тақырыбы	Мақсаты	Көрсеткілігі	Пәнаралық байланыс	Қолданылатын әдебиеттер	Сағат саны	Уақыты
1	Шахмат ойынының даму тарихы	Шахмат ойынының даму тарихы туралы толық мәлімет беру	оқулық	тарих	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық	1	
2	Шахмат ойынын жазудың шартты белгілерін оқып білу	Оқушыларға шахмат ойынын жазудың шартты белгілерін оқып білуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
3	Негізгі принциптері, партия басындағы ойын дамуы	Негізгі принциптерімен таныстыру, партия басындағы ойын дамуына жеке тоқталып өту	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
4	Пат. Мәңгі шах	Оқушыларға пат қою және мәңгі шах туралы тереңірек түсіндіру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
5	Шахмат фигураларының салыстырмалы құндылығы	Оқушыларға фигуралардың құндылығы туралы түсіндіру және оларды салыстыра отырып менгерту	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	1	
6	Ойынды аяқтау	Ойынды аяқтау позицияларымен таныстыру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
7-8	Шахмат партиясындағы алуан түрлі артықшылықтар	Оқушыларға шахмат партиясындағы «айырбастау» терминімен таныстыру, күш айырмашылығын үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	2	
9	Шахмат фигураларының бір-біріне қатысты құндылығы	Оқушыларға шахмат фигураларының бір-біріне қатысты құндылығын сақтау туралы үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
10-12	Дебют	Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	
13-15	Күштердің ерекше ара қатысы (теңдігі)	Күштердің ерекше ара қатысы және ол жағдайдан шыға білуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	

Ақпараттық - әдістемелік бөлім

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сойтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудару білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу. Оқушыны әр сабақта бағаламай, тек тарау соңында есептер шығару кезінде баға қоямын.

Оқушыларды мынадай шарттар бойынша бағалаймын:

- Оқушы теориялық білімдерін практика жүзінде тиімді пайдалану;
- Алған білімдерін ауызша және жазбаша шығармашылық жұмыста пайдалану керек;
- Практикалық ойын кезінде шахмат тактикасының элементтерімен және жүріс түрлерін есептей білу;
- Шахмат ойынын стратегиялық негіздерін білу.
- Типті жағдайда шахмат тақтай бетінде негізгі стратегиялық тәсілдерді және шахмат позициясының стратегиялық элементтерін білу.
- Үнемі курс мүшелерінің арасында өзара келісулер ұйымдастырып кемістіктерімен жетістіктерін талдаумен қатар одан әрі мектеп аралық, ауылдық, қалалық, облыстық жарыстарға қатыстыру.

Оқушылар пайдаланған әдебиеттер:

1. Блох М.В. «1200 комбинаций.» – Росбланкиздат ,1992
2. Бобби Фишер «Учит играть в шахматы»- Киев:Здоровья, 1990
3. Бондаревский И.З.. «Комбинаций в миттельшпиле.»- Финекс,2001
4. Бондаревский И.З.«Учитесь играть в шахматы».- Ленинград,1966
5. Журавлев Н.И. «В стране шахматных чудес» -Русский шахматный дом,2010 г..
6. Журавлев Н.И. «Шахмат. Шаг за шагом» – Русский шахматный дом,2017

Мұғалім пайдаланған әдебиеттер:

1. Т. Сұлтанбеков «Шахмат,дойбы,тоғызқумалақ»-Қазақстан,1967ж.
2. В. Пожарский «Шахматы.Начальная школа» -Феникс,2017г.
3. В.Пак «Все чемпионы мира по шахматам.»-Сталкер,2005г.
4. И.М.Линдер « 1000 самых красивых шахматных партий.»-Астрель, 2004г.
5. В.И.Мульдияров. «Шахматы. Уроки мудрой игры»-Феникс,2007г.
6. Ю.Л.Авербах, «Что надо знать об эндшпиле» - Физкультура и спорт,1960г.

№ 1/2021-2022 ж.
Төтенше жағдай кезіндегі шешім

Қазақстан Республикасының
«Шахмат» ұлттық федерациясының ЖШС директоры

Қазақстан Республикасының
Сәуірдегі 15-ші Конституциясының

№ 1/2021 ж.

Тақырыбы:
«Шахмат»
Саны: 6

Орындады Аманжол Баймұрған А.Б.
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Ә/Б отырысында қаралды Аманжол Сәрипін М.Б.
Ә/Б жетекшісі

№ 1 хаттама 20 күні 2021 ж.

Тексерілді Аманжол К.Н. Алмағалиев
Осы ісі жөніндегі орынбасары

Түсінік хат

Бұл бағдарлама жетісіне бір сағат, барлығы 34 сағатқа жоспарланған.

Шахмат сабағы арқылы жеке тұлғаны жан – жақты етіп қалыптастыру өте күрделі жұмыс, ол жетекші педагогтан шахматқа оқытып қана қоймай жеке тұлғаны тәрбиелеуді және ойлау, іздену қабілетін дамыту арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру, ой еңбегіне тәрбиелеу.

Осы бағдарлама балаларды оқытуды топтарға бөліп оларға теориялық білім беріп қана қоймай практикалық тұрғыда да материалды толық меңгеру мүмкіндік береді. Бағдарлама интеграцияланған, сондықтан оқушылардың алған теориялық, практикалық білім – білік дағдыларын, жетістіктер мен кемістіктерін танып білу мүмкіндік береді. Ол әртүрлі формада өтуі мүмкін, яғни баяндама, әңгіме, жетекшімен ойлау, әртүрлі шахмат есептері, этюдтері, жарыстар, оқушылар баяндамасы, ойындар түрлерін талдау т.б. Көптеген ойшылдардың ойын тәсілдерімен, жоспарларымен танысу арқылы жүреді.

Мақсаты:

Оқушылардың бос уақыттарын босқа өткізбей оларды шығармашылық ізденімпаздыққа, қиялын ояту арқылы ой еңбегіне тәрбиелеу. Ол үшін:

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастық мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудару білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу.

Міндеттер:

- оқушылардың жалпы мәдениетін қалыптастыру;
- оқушылардың басты құзыреттерін (коммуникативтік, зияткерлік, әлеуметтік) қалыптастыру және оларды дамыту үшін жағдай жасау;
- ойлау қызметінің (Логикалық ойлаудың, есте сақтаудың, зейін салудың, шығармашылық қиялдың), бірегей тәсілдерін қалыптастыру.
- адамгершілік, зияткерлік, физикалық, эстетикалық қасиеттерді, бастамашылдықты, өз бетінше әрекет етуді және жауапкершілікті дамыту;

- салауатты өмір сүру қажеттілігін тәрбиелеу

Күтілетін нәтиже:

- *Оқушының ой-өрісі дамиды.
- *Ойлау іскерлігі қалыптасады.
- *Ақыл - ойы жетіледі.
- *Есте сақтау қабілеті артады.
- *Қызығушылық қабілеті оянады
- *Оқушы өз бетімен жұмыс жүргізуге дағдыланады.
- *Шығармашылықпен жұмыстанады.

Мазмұндық бөлім

1. Кіріспе – (1 сағат.) Оқушыларға шахмат әлемін меңгерту.
2. Ойын тактикасы – (4 сағат) Оқушыларға бастапқы позицияларын меңгерту.
3. Ойын стратегиясы – (4 сағат) Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру.
4. Эндшпиль – (4 сағат) Эндшпильдің негізгі техникалық әдістерін меңгерту, заңдарымен таныстыру.
5. Дебют – (4 сағат) Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру.
6. Миттельшпиль – (4 сағат) Оқушыларға жоспар құруды, партия аяғында жоспарлы әрекет жасай білуге үйрету.
7. Шахмат есептері –(3 сағат)Оқушыларды шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасау.
8. Бір мезгілде ойнау сеанстары – (4 сағат) Ойлау логиканы, күтпеген комбинациялар жасауды меңгерту.
9. Жарыстар –(5 сағат) Оқушыларды күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету.
10. Қорытынды сабақ –(1 сағат)Жыл бойы өткенді қорытындылау.

13-15	Күнштердің ерекше ара қатысым (тоғыздан)	Күнштердің ерекше ара қатысым және ол жағдайдан шыға білуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	
16	Шахмат стратегиясын бірлесіп талдау	Оқушыларға шахмат ойынында белгілі бір жағдайда талдау жасауға, тосын жағдайға тез бейімделуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	1	
17-24	Жай комбинациялар	Жай комбинациялар арқылы маневр жасауға дағдыландыру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	8	
25-27	Шахмат есептерін шығару конкурсы	Оқушыларға шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасауға баулу	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	
28	Фигуралардың жеңіл жүрісімен аяқтау	Ойын барысында дұрыс жоспар құру және тактикалық жолмен жүзеге асыруға бейімдеу	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
29-30	Шахмат стратегиясының элементтері	Шахмат стратегиясының элементтеріне міндеттеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	2	
31-34	Шахмат этюдтерін шешу конкурсы (үту не бірдей шығу жүрісі)	Оқушыларды шахматтық ойлау логикасы, күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
БАРЛЫҒЫ						34	

Ақпараттық - әдістемелік бөлім

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудара білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу. Оқушыны әр сабақта бағаламай, тек тарау соңында есептер шығару кезінде баға қоямын.

Оқушыларды мынадай шарттар бойынша бағалаймын:

- Оқушы теориялық білімдерін практика жүзінде тиімді пайдалану;
- Алған білімдерін ауызша және жазбаша шығармашылық жұмыста пайдалану керек;
- Практикалық ойын кезінде шахмат тактикасының элементтерімен және жүріс түрлерін есептей білу;
- Шахмат ойынын стратегиялық негіздерін білу.
- Типті жағдайда шахмат тақтай бетінде негізгі стратегиялық тәсілдерді және шахмат позициясының стратегиялық элементтерін білу.
- Үнемі курс мүшелерінің арасында өзара келісулер ұйымдастырып кемістіктерімен жетістіктерін талдаумен қатар одан әрі мектепаралық, ауылдық, қалалық, облыстық жарыстарға қатыстыру.

Оқушылар пайдаланған әдебиеттер:

1. Блох М.В. «1200 комбинаций.» – Росбланкиздат ,1992
2. Бобби Фишер «Учит играть в шахматы»- Киев:Здоровья, 1990
3. Бондаревский И.З.. «Комбинаций в митгельшпиле.»- Финекс,2001
4. Бондаревский И.З.«Учитесь играть в шахматы».- Ленинград,1966
5. Журавлев Н.И. «В стране шахматных чудес» -Русский шахматный дом,2010 г..
6. Журавлев Н.И. «Шахмат. Шаг за шагом» – Русский шахматный дом,2017

Мұғалім пайдаланған әдебиеттер:

1. Т. Сұлтанбеков «Шахмат,дойбы,тоғызқұмалақ»-Қазақстан,1967ж.
2. В. Пожарский «Шахматы.Начальная школа» -Феникс,2017г.
3. В.Пак «Все чемпионы мира по шахматам.»-Сталкер,2005г.
4. И.М.Линдер « 1000 самых красивых шахматных партий.»-Астрель, 2004г.
5. В.И.Мульдьяров. «Шахматы. Уроки мудрой игры»-Феникс,2007г.
6. Ю.Л..Авербах, «Что надо знать об эндшпиле» - Физкультура и спорт,1960г.

№ 1 «21» 02 2020 ж
Педагогикалық кеңесте қаралды

Бекітемін: М.К.Кулсарина
Қ.Шанғытбаев атындағы ЖОББМ директоры

Келісемін: К.Д.Жарымбетов
Әйтеке би АББ басшысы
« » 2020 ж

Тақырыбы:
« Шахмат»
Сыныбы: 5 «Ә»

Орындады: Баймурған А.Б.
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

ӘБ отырысында қаралды: Саршик М.Б.
ӘБ жетекшісі

№ 1 хаттама 26 күні 02 айы 2020 ж.

Тексерілді: К.Л.Аманжол
Оқу ісі жөніндегі орынбасары

Түсінік хат

Бұл бағдарлама жетісіне бір сағат, барлығы 34 сағатқа жоспарланған.

Шахмат сабағы арқылы жеке тұлғаны жан – жақты етіп қалыптастыру өте күрделі жұмыс, ол жетекші педагогтан шахматқа оқытып қана қоймай жеке тұлғаны тәрбиелеуді және ойлау, іздену қабілетін дамыту арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру, ой еңбегіне тәрбиелеу.

Осы бағдарлама балаларды оқытуды топтарға бөліп оларға теориялық білім беріп қана қоймай практикалық тұрғыда да материалды толық меңгеру мүмкіндік береді. Бағдарлама интеграцияланған, сондықтан оқушылардың алған теориялық, практикалық білім – білік дағдыларын, жетістіктер мен кемістіктерін танып білу мүмкіндік береді. Ол әртүрлі формада өтуі мүмкін, яғни баяндама, әңгіме, жетекшімен ойлау, әртүрлі шахмат есептері, этюдтері, жарыстар, оқушылар баяндамасы, ойындар түрлерін талдау т.б. Көптеген ойшылдардың ойын тәсілдерімен, жоспарларымен танысу арқылы жүреді.

Мақсаты:

Оқушылардың бос уақыттарын босқа өткізбей оларды шығармашылық ізденімпаздыққа, қиялын ояту арқылы ой еңбегіне тәрбиелеу. Ол үшін:

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы – шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез – құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту – жеке тұлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудара білуге үйрену арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қаблет арқылы дұрыс түсіне білу.

Міндеттер:

- оқушылардың жалпы мәдениетін қалыптастыру;
- оқушылардың басты құзыреттерін (коммуникативтік, зияткерлік, әлеуметтік) қалыптастыру және оларды дамыту үшін жағдай жасау;
- ойлау қызметінің (Логикалық ойлаудың, есте сақтаудың, зейін салудың, шығармашылық қиялдың), бірегей тәсілдерін қалыптастыру.
- адамгершілік, зияткерлік, физикалық, эстетикалық қасиеттерді, бастамашылдықты, өз бетінше әрекет етуді және жауапкершілікті дамыту;

- салауатты өмір сүру қажеттілігін тәрбиелеу

Күтілетін нәтиже:

- *Оқушының ой-өрісі дамиды.
- *Ойлау іскерлігі қалыптасады.
- *Ақыл - ойы жетіледі.
- *Есте сақтау қабілеті артады.
- *Қызығушылық қабілеті оянады
- *Оқушы өз бетімен жұмыс жүргізуге дағдыланады
- *Шығармашылықпен жұмыстанады

Мазмұндық бөлім

1. Кіріспе – 1 сағат. Оқушыларға шахмат әлемін меңгерту.
2. Ойын тактикасы – 4 сағат. Оқушыларға бастапқы позицияларын меңгерту.
3. Ойын стратегиясы – 4 сағат. Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру.
4. Эндшпиль – 4 сағат. Эндшпильдің негізгі техникалық әдістерін меңгерту, заңдарымен таныстыру.
5. Дебют – 4 сағат. Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру.
6. Миттельшпиль – 4 сағат. Оқушыларға жоспар құруды, партия аяғында жоспарлы әрекет жасай білуге үйрету.
7. Шахмат есептері -3 сағат. Оқушыларды шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасау.
8. Бір мезгілде ойнау сеанстары – 4 сағат. Ойлау логиканы, күтпеген комбинациялар жасауды меңгерту.
9. Жарыстар -5 сағат. Оқушыларды күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этюдтерді шешуге алыстан болжауға үйрету.
10. Қорытынды сабақ -1 сағат. Жыл бойы өткенді қорытындылау.

Нормативтік бөлім

№	Тақырыбы	Мақсаты	Көрнекілігі	Пәнаралық байланыс	Қолданылатын әдебиеттер	Сағат саны	Уақыты
1	Шахмат ойынының даму тарихы	Шахмат ойынының даму тарихы туралы толық мәлімет беру	оқулық	тарих	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық	1	
2	Шахмат ойынын жазудың шартты белгілерін оқып білу	Оқушыларға шахмат ойынын жазудың шартты белгілерін оқып білуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
3	Негізгі принциптері, партия басындағы ойын дамуы	Негізгі принциптерімен таныстыру, партия басындағы ойын дамуына жеке тоқталып өту	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
4	Пат. Мәңгі шах	Оқушыларға пат қою және мәңгі шах туралы тереңірек түсіндіру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
5	Шахмат фигураларының салыстырмалы құндылығы	Оқушыларға фигуралардың құндылығы туралы түсіндіру және оларды салыстыра отырып меңгерту	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	1	
6	Ойынды аяқтау	Ойынды аяқтау позицияларымен таныстыру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
7-8	Шахмат партиясындағы алуан түрлі артықшылықтар	Оқушыларға шахмат партиясындағы «айырбастау» терминімен таныстыру, күш айырмашылығын үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	2	
9	Шахмат фигураларының бір-біріне қатысты құндылығы	Оқушыларға шахмат фигураларының бір-біріне қатысты құндылығын сақтау туралы үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
10-12	Дебют	Дебют тактикасы, стратегиясы және ашық дебюттер туралы түсінік беру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	

13-15	Күштердің ерекше ара қатысы (теңдігі)	Күштердің ерекше ара қатысы және ол жағдайдан шыға білуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	
16	Шахмат партиясын бірлесіп талдау	Оқушыларға шахмат ойынында белгілі бір жағдайда талдау жасауға, тосын жағдайға тез бейімделуге үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	1	
17-24	Жай комбинациялар	Жай комбинациялар арқылы маневр жасауға дағдыландыру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	8	
25-27	Шахмат есептерін шығару конкурсы	Оқушыларға шахмат ойынының есте сақтау қабілетін арттыруға, белгілі бір жағдайда талдау жасауға баулу	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	3	
28	Фигуралардың жеңіл жүрісімен аяқтау	Ойын барысында дұрыс жоспар құру және тактикалық жолмен жүзеге асыруға бейімдеу	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	1	
29-30	Шахмат стратегиясының элементтері	Шахмат стратегиясының элементтеріне мінездеме беру және позицияны бағалау соған лайық жоспар құру	Оқулық тақта	математика	«Шахмат, дойбы, тоғызқұмалақ» оқулық кітабы	2	
31-34	Шахмат эподтерін шешу конкурсы (үту не бірдей шығу жүрісі)	Оқушыларды шахматтық ойлау логикасы, күтпеген комбинация, таңдап алынған есептер мен этидтерді шешуге алыстан болжауға үйрету	Оқулық тақта	математика	«Шахмат» оқулығы	4	
	Барлығы					34	

Ақпараттық - әдістемелік бөлім

Оқыту арқылы - шахматтың шығу тарихымен таныстыру. Шахмат ойынынан теориялық білім беріп қана қоймай, ойын ережелерін үйрету, сөйтіп оларды әртүрлі жарыстарға қатыстырып қызығушылығын арттыру.

Тәрбиелеу арқылы - шахмат ойынын оқып үйретіп қана қоймай, оны сүйе білуге және оның жеке бастың мінез - құлқының қалыптастыруына ұстамды және ізденімпаз болуына, ойлау қабілетінің арттыруына әсер ететіндігіне көзін жеткізу, әртүрлі жағдайларда өзгенің қателіктерін және өзінің қатесін түсіне білуіне, одан дұрыс қорытынды жасауға үйрету, қарсыласты сыйлай білуге үйрету.

Дамыту - жеке құлғаны ойлау қабілетін арттыру арқылы есте ұстау, барлық жағдайларға көңіл аудара білуге үйрену арқылы жеке құлғаны қалыптастыру; айналадағы дүниені танымдық қабілет арқылы дұрыс түсіне білу. Оқушыны әр сабақта бағаламай, тек тарау соңында есептер шығару кезінде баға қоямын.

Оқушыларды мынадай шарттар бойынша бағалаймын:

- Оқушы теориялық білімдерін практика жүзінде тиімді пайдалану;
- Алған білімдерін ауызша және жазбаша шығармашылық жұмыста пайдалану керек;
- Практикалық ойын кезінде шахмат тактикасының элементтерімен және жүріс түрлерін есептей білу;
- Шахмат ойынын стратегиялық негіздерін білу.
- Типті жағдайда шахмат тақтай бетінде негізгі стратегиялық тәсілдерді және шахмат позициясының стратегиялық элементтерін білу.
- Үлкені курс мүшелерінің арасында өзара келісулер ұйымдастырып кемістіктерімен жетістіктерін талдаумен қатар одан әрі мектеп аралық, ауылдық, қалалық, облыстық жарыстарға қатыстыру.

Оқушылар пайдаланған әдебиеттер:

1. Блох М.В. «1200 комбинаций.» – Росбланкиздат ,1992
2. Бобби Фишер «Учит играть в шахматы»- Киев:Здоровья, 1990
3. Бондаревский И.З.. «Комбинаций в миттельшпиле.»- Финекс,2001
4. Бондаревский И.З.«Учитесь играть в шахматы».- Ленинград,1966
5. Журавлев Н.И. «В стране шахматных чудес» -Русский шахматный дом,2010 г..
6. Журавлев Н.И. «Шахмат. Шаг за шагом» – Русский шахматный дом,2017

Мұғалім пайдаланған әдебиеттер:

1. Т. Сұлтанбеков «Шахмат,дойбы,тоғызқұмалақ»-Қазақстан,1967ж.
2. В. Пожарский «Шахматы.Начальная школа» -Феникс,2017г.
3. В.Пак «Все чемпионы мира по шахматам.»-Сталкер,2005г.
4. И.М.Линдер « 1000 самых красивых шахматных партий.»-Астрель, 2004г.
5. В.И.Мульдьяров. «Шахматы. Уроки мудрой игры»-Феникс,2007г.
6. Ю.Л..Авербах, «Что надо знать об эндшпиле» - Физкультура и спорт,1960г.